

УДК 329.15(73+71)

С. М. Кулик – кандидат політичних наук,
доцент кафедри країнознавства
і міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені
Лесі Українки;
М. В. Мартинюк – студент 6 курсу
факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Особливості діяльності Комуністичної партії у США й Канаді на сучасному етапі

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин ЧНУ ім. Лесі Українки*

Проаналізовано характерні риси функціонування Комуністичної партії США й Комуністичної партії Канади. Розглянуто особливості їх діяльності на сучасному етапі, участі у суспільно-політичних процесах держав.

Ключові слова: Комуністична партія США, Комуністична партія Канади, засоби масової комунікації, президентські вибори, Міжнародна нарада комуністичних і робітничих партій.

Kulyk S. M., Martyniuk M. V. Features of the Communist Party in the USA and Canada at the Present Stage. Features of functioning the US Communist Party and the Communist Party of Canada have been characterized. The special features of their activities at the present stage, participation in social and political processes of countries have been studied.

Key words: Communist Party USA, the Communist Party of Canada, the mass media, presidential elections, International Meeting of Communist and Workers' Parties.

Актуальність теми дослідження зумовлена недостатньою обізнаністю про сучасний стан діяльності Комуністичних партій у США й Канаді. Головною метою цих партій була й залишається «підтримка робітничого класу». Після розпаду СРСР вони позбулися вагомої матеріальної підтримки, втратили попередній політичний статус і опинилися перед загрозою припинення свого існування.

Мета дослідження – проаналізувати особливості діяльності КП США й КП Канади на сучасному етапі, **завдання** – з'ясувати участь цих партій у виборах різних рівнів, підтримку ними кандидатів на президентських виборах, а також їх міжнародну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Комуністична партія США виникла в 1919 р. в результаті об'єднання комуністичних груп Чарльза Рутенберга й Джона Ріда. Зазнаючи утисків із боку влади у той час, її торкнулася перша хвиля боротьби з «червоною загрозою». У першій половині ХХ ст. вона була найбільшою й найвпливовішою партією комуністичного спрямування у США, відігравала важливу роль у робітничому русі 1920–1940-х рр. Пік популярності партія переживала у 1939 р., коли її чисельність становила 100 тис. осіб. Від 40 до 50 % членів партії, її керівників становили євреї (в основному іммігранти зі Східної Європи) [4].

У Статуті партії записано: «Робітники усього світу прагнуть до життя без війни, експлуатації, нерівності й бідності... Комуністична партія США присвячена боротьбі за соціалізм у цій країні. Цей документ – програма нашої Партії, твердження наших цілей і завдань, а також керівництво до дії на шляху до Соціалістичних Сполучених Штатів Америки» [3].

Таблиця 1

Характерні особливості діяльності

Комуністичних партій США та Канади*

Характеристика	Комуністична партія США	Комуністична партія Канади
Назва	1921 р. – Робітнича партія США. Із 1929 р. – Комуністична партія США	1921 р. – Робітнича партія Канади; 1943–1959 р. – Робітнича прогресивна партія; із 1959 р. – сучасна назва
Дата заснування	31 серпня 1919 р., Нью-Йорк	29 травня 1921 р., Торонто
Ідеологія	марксизм, поміркований соціалізм	марксизм-ленінізм, комунізм
Програма	19 травня 2006 р.	Лютий 2001 р.
Голова	Із червня 2014 р. – Джон Бачтелл (1956 р. н.) – генеральний секретар	Із лютого 2016 р. – Елізабер Ровлей (1949 р. н.), громадський діяч, активіст, перша жінка – лідер КП Канади
Відомі представники	Генеральний секретар КП США Гес Холл. Висувався на пост президента США у 1972, 1976, 1980, 1984 рр. Нагороди СРСР: Орден Леніна (1977 р.), Орден Дружби народів (1975 р.)	Тім Бак – засновник КП Канади. Нагороди СРСР: Орден Жовтневої революції (1971 р.). У 1935–1943 рр. – член Виконавчого комітету Комінтерну
Кількість членів партії	2000 (2012 р. [3])	більше 3000 (зі слів Мігеля Фігероа, 2004 р.[2])
Періодичні видання	Газета-тижневик «Робітничий світ»(1924 р.), із 2010 р. публікується лише в Інтернеті	Газета-тижневик «Голос людей» (1993 р.); журнал «Іскра!» (1999 р.), 2 рази в рік
Кандидати на виборах до органів влади	Із середини 1980-х рр. не висуває кандидатів на пост президента США й не має представників в органах влади країни	Кількість кандидатів на федеральних парламентських виборах: 2000 р. – 52 = 0,07 %; 2004 р. – 35 = 0,02 %; 2006 р. – 21 = 0,03 %; 2008 р. – 24 = 0,03 %; 2011 р. – 20 = 0,03 %; 2015 р. – 26 = 0,02 % У середньому кандидати набрали не більше 0,04 % голосів виборців.
Фінансування	Офіційно заявлено, що не мають спонсорів, існують на пожертви приватних осіб	

* Складено авторами за: [2; 3; 5].

На сучасному етапі КП США не бере участі в жодних виборах у країні (табл. 1). Востаннє кандидатом, який висувався на пост президента США від КП, був Г. Холл, який набрав 0,04 % голосів виборців.

На офіційному сайті партії зазначено, що КП лише частково підтримує кандидатів від інших партій, адже вони негативно ставляться до соціалізму. Проаналізувавши політичну діяльність та передвиборчі програми кандидатів на пост президента країни, Компартія закликала громадян голосувати за таких із них (табл. 2).

Важливими критеріями підтримки КП кандидатів на президентський пост є:

- збільшення соціального забезпечення;
- приналежність до робітничого класу, відсутність зв'язків з олігархами;
- підтримка профспілок;
- захист прав ЛГБТ-спільнот;
- неагресивна зовнішня політика, виключення війни як засобу її здійснення.

Підтримка КП США кандидатів на президентських виборах*

Рік	Кандидат	Аргументи підтримки
2000	Альберт Гор	Програма Дж. Буша передбачала скорочення фінансування державних програм, соціального захисту, обмеження громадянських свобод
2004	Джон Керрі	Благодійна діяльність Дж. Керрі; виступав проти збройних методів розв'язання конфліктів; підтримував права ЛГБТ-спільнот.
2008, 2012	Барак Обама	Підтримка реформ Б. Обами; виступав за збільшення фінансування соціальних програм; підтримка екологічної політики кандидата – «новий зелений комунізм»; нормалізація відносин із Кубою.
2016	Гілларі Клінтон	Г. Клінтон продовжить передбачувану зовнішню політику Б. Обами. Радники Д. Трампа – це «еклектичне зібрання правих, диваків і екстремістів». Зовнішня політика Д. Трампа може призвести до «ядерної війни».

* Складено за: [3].

Шукаючи можливості збільшити електоральну підтримку, у програмі партії наголошено на захисті прав сексуальних меншин – «представники ЛГБТ-спільноти піддаються дискримінації й часто стають жертвами злочинів на ґрунті ненависті» [3]. ЛГБТ-організації вони вважають прогресивними силами, союзницька роль яких постійно зростає. Тут конкурентами комуністів виступають ультраправі партії, які використовують гомофобію й нападки на геїв, намагаючись таким чином отримати союзників серед робітничого класу та інших соціальних прошарків.

Комуністична партія Канади заснована майже одночасно з КП США, у 1921 р. Спочатку існувала під назвою «Робітничка партія Канади». У 1931–1936, 1940–1943 рр. в умовах антикомуністичних законів країни перебувала на нелегальному становищі. У 1992 р., після розпаду СРСР, генеральний секретар КП Канади Джордж Хьюісон здійснив спробу реформувати партію в Соціалістичну. Це викликало спротив більшості членів партії. Для вирішення конфлікту було організовано конференцію, на якій генеральному секретарю висловили недовіру. Комуністична партія продовжила свою діяльність на чолі з Мігелем Фігероа [1].

У нинішньому парламенті Канади КП не представлена. Восанне її кандидат – Фред Роуз, був обраний ще у 1943 р. Після обвинувачення у шпигунстві на користь СРСР, він був позбавлений мандату. На виборах 2011 р. до парламенту від лівоцентристської «Нової демократичної партії» був обраний Матьє Равіно, раніше пов'язаний із Комуністичною партією. КП Канади висуває мінімум по одному кандидату у різних виборчих округах, проте жоден із них не набирає необхідної кількості голосів виборців. Наприклад, колишній лідер партії, М. Фігероа на федеральних парламентських виборах 2011 р. був кандидатом від одного з округів м. Торонто й набрав 0,53 % або 261 голос. Нинішній лідер Елізабет Ровлей балотувалась від виборчого округу м. Онтаріо й отримала 102 голоси [5]. Це свідчить про дефіцит кадрів і людського потенціалу, адже КП висуває у кандидати маловідомих студентів, робітників, спортсменів, за яких голосують переважно члени партії та їх родини.

Одним із критеріїв оцінки діяльності партії є наповненість її інформаційних джерел. Щодо КП США, то їх надзвичайно мало. Так, тижневик «Робітничий світ» через недостатнє фінансування припинили друкувати у 2010 р., він існує лише в мережі Інтернет. Офіційний сайт партії у край занедбаному стані. Загалом, матеріали у ньому публікують рідко, їх назви не відображають змісту, немає постійних авторів, розглянуті події не є суспільно важливими. Не спостерігаємо активності відвідувачів і на офіційних сторінках партії та її членів у соціальних мережах [3].

Краще становище із засобами масової комунікації у КП Канади. Постійно виходить тижневик «Голос людей», періодично видають теоретичний журнал «Іскра». Активність на офіційних сторінках членів партії у Facebook набагато вища, порівняно з КП США. На нашу думку, це результат дещо кращої інтегрованості партії у канадське суспільство [2]. Також за підтримки КП Канади діє «Молода комуністична ліга» – своєрідна школа-рух для молоді, створена у 1994 р. Її випускники – потенційні кандидати в депутати на федеральних виборах.

Партії цих країн не ініціюють масштабних політичних акцій. Так, протягом 2014–2015 рр. КПК підтримала 160 протестних акцій по всій країні проти поправок до законодавства Канади; 19 березня 2016 р. – долучилася до мітингу проти військового втручання Канади в події в Сирії та Іраку; щорічно бере участь у літньому «Святі Рівності» ЛГБТ-спільнот [2]. Під час президентства Б. Обами КП США організувала мітинги в деяких штатах країни з гаслами «Новий зелений комунізм», «Людина й природа – понад усе». Партія також активно приєднується до акцій профспілок, ЛГБТ-спільнот. Серед них: протести проти обрання президентом Д. Трампа (Нью-Йорк, 26 вересня 2016 р.) з гаслом «Анти-Трамп»; участь у марші «Трансгендерна рівність» (штат Кентуккі, 12 серпня 2016 р.) [3].

У статті «Зупиніть кривавий наступ Києва проти мирних жителів!» від 9 червня 2014 р. Центральний виконавчий комітет Компартії Канади так оцінив ситуацію в нашій країні: «Конфлікт в Україні походить від неконституційного захоплення влади, який витіснив попередню. Криза була прискорена організованою кампанією правої опозиції та неофашистських сил всередині України за потужної фінансової підтримки й керівництва з боку Вашингтона та інших західних імперіалістичних держав із метою повалити уряд президента В. Януковича й захопити владу». Стверджується, що в кінцевому результаті «повне домінування в Україні західних імперіалістичних центрів призведе до ослаблення РФ в економічному, політичному плані та дасть США й НАТО ще одну тверду точку опори вздовж кордонів Росії, зменшення її стратегічного оточення» [2]. Ця риторика нагадує нам класичну радянську пропаганду та свідчить про використання КПК у сучасній «гібридній» війні президента РФ В. Путіна.

Щодо цієї заяви, то ми не знайшли інформаційних матеріалів про двосторонню співпрацю Комуністичної партії РФ Г. Зюганова з комуністичними партіями цих країн. Взагалі, міжнародна діяльність комуністів Канади й США розвинена слабо. Їх представники відвідують щорічну «Міжнародну нараду комуністичних і робітничих партій». У нараді, яка відбулася 30 жовтня 2015 р. в м. Істамбул (Туреччина) під гаслом «Посилити боротьбу робітничого класу проти капіталістичної експлуатації, імперіалістичних воєн і фашизму. Звільнення, за соціалізм», від КП Канади брав участь М. Фігероа – генеральний секретар партії у 1992–2015 рр. У роботі XIV з'їзду цієї організації (2012 р.) КП США представляв Сем Увебб [6]. На сайті МНКРП відсутня інформація про делегації КП США і Канади на цьогорічній нараді 28–30 жовтня у Ханой (В'єтнам).

Висновки. Комуністичні партії США й Канади не мають впливу на суспільно-політичне життя своїх країн. Серед причин виділимо такі: загальне негативне ставлення громадськості до них; репресії щодо членів партії; втрата джерел фінансування й послаблення інтернаціональних зв'язків після розпаду СРСР; відсутність власних видань. На сучасному етапі діяльність Комуністичних партій США та Канади перебуває у занепаді. Шукаючи прихильників серед ЛГБТ-спільнот, вони втрачають шанси на продовження контактів із представниками закордонних партій лівого спрямування. Комуністичні партії цих країн, особливо КП США, поступово перетворюються на громадські організації, філії профспілок, робітничих рухів.

Джерела та література

1. Aaron D. Writers on the Left: Episodes in American Literary Communism / D. Aaron. – New York : Harcourt, Brace and World, 1961. – 236 p.

2. Communist party of Canada [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.comunist-party.ca
3. Communist party USA [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cpusa.org/>
4. Draper Theodore. American Communism and Soviet Russia / Theodore Draper. – 2008. – 419 p.
5. Elections Canada [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.elections.ca/content.aspx?section=pol&dir=par&document=index>
6. International Meeting of Communist and Workers' Parties [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://solidnet.org/>.